

ביאור הדף מסכת בבא בתרא דף ע"ט

אמר רב יהודה בשם רב שכל הפורש מדברי תורה אש אוכלתו, ולומדים זאת ממה שנאמר ביחזקאל "ונתתי את פני מהם מהאש יצאו והאש תאכלם".

ורב דימי אמר בשם ר' יונתן שכל הפורש את עצמו מדברי תורה נופל בגיהנם שנאמר במשלי "אדם תועה מדרך השכל בקהל רפאים ינוח" ורפאים הכוונה לגיהנם שנאמר במשלי "ולא ידע כי רפאים שם בעמקי שאול קרואיה".

במשנה התבאר שאדם שמכר אשפה מכר זבלה ואם מכר את הבור מכר את המים שבתוכו. ומביאה הגמרא משנה לגבי הלכות מעילה בהקדש, שאומרת שמועלים בכל דבר של הקדש בין אם הוא ראוי למזבח ולא לבדק הבית, או לבדק הבית ולא למזבח ואף אם אינו ראוי לא למזבח ולא לבדק הבית מועלין בהן ובמה שבתוכן.

ומבאר המשנה כיצד, שאם הקדיש בור מלא מים, או אשפות מלאות זבל, או שובך מלא יונים, או שדה מלאה עשבים, או אילן נשוי פירות, מועלין בהן ובמה שבתוכן.

אבל אם קודם הקדיש את הבור ורק אחר כך נתמלא מים, וכן אם הקדיש קודם את האשפה כשהיא ריקה ואחר כך נתמלאה זבל, וכן אם הקדיש את השובך ואח"כ נתמלא יונים, או את האילן ואחר כך נשא פירות, או את השדה ואחר כך נתמלאה עשבים, לדעת רבי יהודה מועלין בהן ואין מועלין במה שבתוכן.

ודעת רבי יוסי שהמקדיש את השדה ואת האילן מועלין גם בהם וגם בגידוליהם מפני שהן גידולי הקדש.

ומביאה הגמרא ברייתא שאמר רבי שנראים דברי ר' יהודה בבור ושובך, ודברי ר' יוסי בשדה ואילן, ושואלת הגמרא שאמנם מובן מה שאמר רבי שנראים דברי ר' יהודה בבור ושובך שמשמע מזה שדווקא לגבי בור ושובך סובר רבי כדעת רבי יהודה שהמקדיש בור ושובך ריקים והתמלאו אין מועלים במה שבתוכם, אך לגבי שדה ואילן הוא חולק וסובר שמועלים אף במה שבתוכם.

אך שואלת הגמרא על מה שהובא בברייתא שאמר רבי שנראים דברי רבי יוסי בשדה ואילן שמועלים בהם ובמה שבתוכם, שמשמע מדברי רבי שרבי יוסי חולק על רבי יהודה לא רק בשדה ואילן אלא גם בבור ובשובך, אך שואלת הגמרא שהרי רבי יוסי נחלק על רבי יהודה רק בשדה ואילן, ואילו בבור ובשובך הוא מסכים לדעת רבי יהודה שמועלים רק בהם ולא במה שבתוכם.

ואי אפשר לומר שרבי יוסי חולק על רבי יהודה אף בבור ובשובך שהרי שנינו בברייתא שאמר רבי יוסי אין אני רואה דבריו של ר' יהודה בשדה ואילן מפני שהן גידולי הקדש בשדה, ורואים להדיא שרק בשדה ואילן רבי יוסי חולק על רבי יהודה ולא בבור ושובך.

ולכן מבאר הגמרא שכוונת הברייתא הייתה שאמר רבי שנראים לרבי יוסי דברי רבי יהודה בבור ושובך והוא אינו חולק עליו בדיון בור ושובך שאין מועלים בגידוליהם, שהרי אף רבי יוסי לא נחלק עליו אלא בשדה ואילן אבל בבור ושובך לא.

מביאה הגמרא ברייתא שלדעת תנא קמא אדם שהקדיש אחד מאלו כשהם ריקנים ואחר כך נתמלאו מועלין בהן ואין מועלין במה שבתוכן. אך דעת רבי אלעזר ברבי שמעון שמועלין במה שבתוכן.

והיה סבור רבה לבאר שהמחלוקת בין תנא קמא לר"א בר"ש בברייתא היא רק לגבי שדה ואילן, שדעת תנא קמא כרבי יהודה שאף בשדה ואילן אין מועלים בגידוליהן, ודעת רבי אלעזר ברבי שמעון כר' יוסי שבשדה ואילן מועלים אף בגידוליהן, אבל בבור ושובך לא נחלקו תנא קמא ור"א בר"ש ולדעת שניהם מועלין רק בהן ולא במה שבתוכן.

ושאל אביי את רבה שהרי שנינו בברייתא הקדישן מלאין מועלין בהן ובמה שבתוכן ורבי אליעזר ברבי שמעון מחליף את שיטתו שאמר קודם לכן שמועלים במה שבתוכם, וכאן סובר שאין מועלים במה שבתוכם.

עמוד ב'

ושאל אביי את רבה שאם מדובר בברייתא בשדה ואילן מדוע החליף רבי אליעזר בר"ש את שיטתו וסובר שאם אדם הקדיש שדה ואילן מלאים אין מועלים במה שבתוכם.

ולכן אמר רבה שצריך לבאר את הברייתא שהמחלוקת בין תנא קמא לרבי אליעזר בר"ש היא לגבי בור ושובך לדעת תנא קמא שמועלים רק בהם ולא במה שבתוכם, ודעת רבי אליעזר בר"ש שאף בבור ושובך שנתמלאו לאחר ההקדש מועלים גם במה שבתוכם. אך בשדה ואילן גם תנא קמא וגם ר"א בר"ש סוברים כדעת רבי יוסי שמועלים בהם ובגידוליהן.

ועל זה התבאר בברייתא שר"א בר"ש הופך את שיטתו במקרה שהקדישן מלאים וסובר ר' אליעזר בר"ש שאדם שהקדיש בור ושובך מלאים אין מועלים במה שבתוכם אלא רק בהם.

ומבארת הגמרא במה נחלקו תנא קמא ור' אליעזר בר"ש, שלגבי אדם שהקדיש את הבור והשובך כשהם **ריקים והתמלאו** דעת תנא קמא שאין מועלים בהם כי הוא סובר כדעת חכמים שאדם אינו יכול להקדיש דבר שלא בא לעולם, וממילא המים שבאו לבור אחר ההקדש, והיונים שבאו לשובך אחר ההקדש אינם קדושים.

אך רבי אליעזר בר"ש שמעון סובר כדעת רבי מאיר שאדם מקנה אף דבר שלא בא לעולם, ולכן מועלים אף במים והיונים שבאו לשובך לאחר ההקדש.

אך שואלת הגמרא שהרי אף לדעת רבי מאיר לא בכל מקום מועלים בדבר שלא בא לעולם אלא רק בדבר שוודאי שיהיה עתיד להיעשות כגון פירות דקל, שוודאי שיגדלו בדקל, אך מי אמר שיבואו מים לבור ויונים לשובך.

ועונה הגמרא שמדובר שבמים שבאים דרך חצירו של המקדיש לבור, וביונים הבאים דרך שובכיו לשובך, שכיון שהמים והיונים מגיעים ממילא לבור ולשובך לכן אינם נחשבים כדבר שלא בא לעולם כלל, ובזה דעת רבי מאיר שאדם יכול להקדישם.

ולגבי בור ושובך שאדם הקדישם מלאים נחלקו תנא קמא ורבי שמעון במחלוקת אחרת, שדעת תנא קמא שמה שבתוכם קדוש, כיון שהמקדיש בעין יפה מקדיש, או כיון שסוברים שאף אדם שמכר בור מכר מימיו (ובגרסת הגמרא לפנינו מובא טעם תנא קמא שאף שהדיוט שמכר בור לא מכר מימיו בהקדש הדין שונה ואדם שהקדיש בור הקדיש מימיו, והמהרש"ל מוחק גרסא זו וכדבריו משמע ברשב"ם).

ודעת ר' אליעזר בר"ש שדנים את דין גבוה כלומר את הדין ההקדש, מדין ההדיוט, וכפי שהדין שאדם שמכר בור לא מכר מימיו כך אדם שהקדיש בור לא הקדיש מימיו.

ושואלת הגמרא שהרי שנינו במשנה שאדם שמכר בור כן מכר מימיו, וביאר רבא שהמשנה היא כדעת יחיד, ששנינו בברייתא שאדם שמכר בור לא מכר מימיו, ורק דעת ר' נתן שאדם שמכר בור מכר מימיו.